

ЛІНГВОКОГНІТИВНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОНЯТТЯ “WIND/ВІТЕР” ЯК КОНСТИТУЕНТА ЛІНГВОКУЛЬТУРНОГО КОНЦЕПТУ

Стаття стосується лінгвокультурних характеристик поняття “wind/вітер” як складника одноіменного лінгвокультурного концепту. Його ядро базується на фактичній інформації та формується поняттям “a moving air/ рухоме повітря”, у той час, як його смисл утворює периферійний суб’єктивний зміст. Отож, концепт “wind/вітер” етнічно і культурно зумовлений ментальний конструктор, який володіє своєю власною архітектонікою та системою образів.

Ключові слова: лінгвокультурний концепт “wind/вітер”, поняття, смисл.

Пасичник Г.П. Лингво-когнитивная характеристика понятия “wind/ветер” как конституента одноименного лингвокультурного концепта. Статья касается лингвокультурных характеристик понятия “wind/ветер” как составляющего одноименного лингвокультурного концепта. Его ядро основывается на фактической информации и формируется понятием “a moving air/ движущийся воздух”, в то время как его смысл образует периферийное субъективное содержание. Таким образом, концепт “wind/ветер” этнически и культурно обусловленная ментальная конструкция, имеющая свою собственную архитеконику и систему образов.

Ключевые слова: лингвокультурный концепт “wind/ветер”, понятие, смысл.

Pasichnyk H. Linguo-cognitive characteristics of a notion “wind/ветер” as a constituent of the linguo-cultural concept. The article deals with linguo-cognitive characteristics of the notion “wind” treating it as a constituent of the linguo-cultural concept. The nucleus of the concept is based on the factual information and formed by the notion “a moving air”, whereas the concept creates the peripheral, subjective content. Thus, the concept “wind” is ethnically and culturally conditioned mental construction possessing its own architectonics and the system of images.

Key words: linguo-cultural concept “wind”, notion, sense.

На сучасному етапі розвитку лінгвістики основою мислення стає не розуміння, а взаєморозуміння, що веде до дослідження взаємодії мови, культури та особистості. Мова є формою відображення людини і її оточення, засобом отримання знань. Об’єкт наукового пошуку лінгвокультурології – дві нерозривно зв’язані знакові системи – мова і культура, свідчить про теоретико-прикладну цінність вивчення культурної семантики мови у вітчизняному і зарубіжному мовознавстві (Н.Д. Арутюнова, А.Д. Белова, А. Вежбицка, В.І. Карасик, О.С. Кубрякова, О.І. Морозова, М.М. Полужин, І.А. Стернін та ін.).

Об’єктом нашого дослідження є поняття “wind/вітер”. Феномен “wind/вітер” виступає невід’ємною частиною географічного і природного оточення людини та відіграє надзвичайно важливу роль у житті і культурі будь-якого етносу. Проте цілісного лінгвокогнітивного вивчення англomовного концепту “wind/вітер” не проводилось. Актуальність наукового пошуку зумовлена також недостатньо повною розробкою категоріального складу культурних концептів.

Матеріалом для наукового пошуку слугували дані суцільної вибірки із енциклопедичних, тлумачних, синонімічних, фразеологічних словників та фрагменти текстів з англomовних романів Е. Бронте, Д. Голсуорсі, Дж. Еліот, Т. Смолета, У. Текерея, що представляють описи пейзажу, у яких міститься слово “wind/вітер”.

Метою дослідження є виявлення змісту та структури лінгвокультурного концепту “wind/вітер”. Реалізація поставленої цілі досягається шляхом вирішення таких завдань: визначити сутність цього концепту у лінгвокультурологічному аспекті, тобто, проаналізувати лексичні засоби його мовного втілення, виявити різні параметри (дефініційні, енциклопедичні, історичні, теософські, художні), провести когнітивну інтерпретацію виявлених лексичних одиниць, описати зміст і змоделювати структуру концепту “wind/вітер”.

Новизна полягає в обраному для наукового пошуку матеріалі, що є внеском до вивчення менталітету і культурно-мовної компетенції англomовного етносу, а також у побудові фреймової моделі аналізованого концепту.

Основною категорією когнітивної лінгвістики є концепт. У даній роботі концепт осмислюється як дискретне ментальне утворення, що є основною одиницею мислительного коду людини, якому властива упорядкована структура, що репрезентує результат пізнавальної діяльності особистості і суспільства, та містить комплексну енциклопедичну інформацію про явище, про інтерпретацію цієї інформації суспільною свідомістю, а також про відношення суспільної свідомості до нього [11, 24].

Під час взаємодії людини з оточуючим світом формується певна модель, яку називають у філософсько-лінгвістичній літературі картиною світу. Термін картина світу відображає кореляцію бачення світу індивідом з його системою інтуїтивних уявлень про реальність.

Своє дослідження будуватимемо відповідно до запропонованої Ю.Н. Карауловим трирівневої структури вивчення лексичної одиниці, яка розрізняє вербально-семантичний, тобто традиційний опис засобів вираження значення; когнітивний, одиницями якого є поняття, ідеї, концепти, що аранжуються у свідомості кожної людини в упорядковану та систематизовану картину світу з її ієрархією цінностей; а також прагматичний, що охоплює цілі, мотиви й інтенції [7, 202].

Поняття “wind/вітер” позначає “*рух повітряних мас / moving air, especially a natural and perceptible movement of air parallel to or along the ground*” [18; 24; 26], причому у фізико-географічних науках це конкретизується як “повітряний потік, який рухається горизонтально від регіонів з високим тиском – до низького / *current of air, sometimes of considerable force, moving generally horizontally from areas of high pressure to areas of low pressure*” [22; 23; 24; 26] та використовується, насамперед, для характеристики погодно-кліматичних явищ. Зауважено, що певні образи культури, які заковдані у значенні цього слова дають змогу по різному інтерпретувати це явище.

Пор.: “*будь-яка деструктивна сила/any sweeping and destructive force; течія/a trend, tendency; сила /force (the winds of revolution); дихання/ breath*”.

Розмаїття словникових дефініцій вказують на ціннісний характер поняття “wind/вітер” у культурі.

Слово “wind/вітер” використовувалось з давніх часів. У XV – XVI століттях воно мало два значення: 1) “*to perceive by scent, get wind of / відчувати запах*”; 2) “*air in motion / рух повітря*”. Образний вираз “*which way the wind blows*”, існуючий у багатьох мовах, означає “*the current state of affairs/ стан справ*», був зафіксований у 1400 році. Інший образний вираз з’явився у 1809 році, запозичений з мореплавства “*to get wind of*”, означає “*to receive information about/ отримати інформацію про*” [25; 26]. Пізніше лексема “wind/вітер” набула широкої палітри значень, напр.,

close to /near the wind - a) (мор.) в крутий бейдевінд; б) на грані порядності, на слизькому шляху; to take the wind out of one’s sails – а) мор. відібрати вітер; б) вибити ґрунт з-під ніг; поставити у безвихідне положення; wind a) breath / дихання, б) gas produced in the stomach or intestines during digestion; winds (зазвичай у множині) – а) the brass and woodwinds sections of a band or orchestra; б) wind instruments or their players considered as a group; wind - а) speech or writing empty of meaning; б) vain self-importance; etc. [19; 20; 24; 26]

Англомовні вербальні номінації представляють особливості відносин між людьми, між індивідом і природою (в основному морські терміни), у фізіології та сфері мистецтва (музики). Етнокультурна специфіка слова “wind/вітер” нерозривна від історичного розвитку Британської імперії. Її презентаційна особливість виражається у варіативності номінацій. Дефініційний аналіз семантичного гнізда лексеми “wind/вітер” представляє розмаїття лексичних реалізацій: “*air, blast, blow, breeze, cyclone, draught, gale, gust, mistral, typhoon, whirlwind, zephyr*” [19; 27], якими актуалізуються її різновиди. Зауважено, що навіть у семантичній структурі аналізованого слова закладено ціннісні елементи. Це зв’язано з тим, що значення цієї лексеми поєднує як природно-наукову, так і валоративну інформацію, яка виникла у результаті об’єктивної оцінки специфіки відношення до дійсності.

Свого роду есенцією колективного досвіду і знань англійців є фразеологічні одиниці, сталі вирази, ідіоми, прислів’я та ін. Аналіз ідіоматичних виразів, у яких присутня лексична одиниця “wind/вітер” свідчить, що переважна більшість пов’язана з мореплавством, напр.,

“before the wind - (nautical) *in the same direction as the wind*; **close to the wind** - (nautical) *as close as possible to the direction from which the wind is blowing*; **his talk was all wind** – *something deemed insubstantial/ несуттєвий*; **to get wind** – *to get a hint/ натякнути*; **have in the wind** – *to be in the act of following by scent/ переслідуваний запахом*; **near the wind** – а) (nautical) *close to the wind*; б) *close to danger*; **off the wind** – (nautical) *in a direction away from the wind*; **on/into/down the wind** – (nautical) *in the same or nearly the same direction as the wind*; **up the wind** – (nautical) *in a direction opposite or nearly opposite the wind* [20; 22].

Поняття “wind/вітер” відноситься до однієї з важливих смислових сфер свідомості моряка. Передусім, його життя і смерть залежить від природного явища “wind/вітер”, яке, по-друге, нерозривне від способу пересування

тогочасних кораблів. Це проявилось в існуванні окремих ідіоматичних значень, які набувають смисл лише у своїй лінгвокультурі. Така актуалізація досліджуваного поняття зумовлена історичним і культурним розвитком нації. Недаремно, у Британському гімні звучать слова; “*Britain, rule over seas and oceans...*”

Великий блок фразеологізмів містить лексему “wind/вітер”, у деяких з них актуалізовано її певні параметри, напр.,

дефініційні: *to hang in the wind - коливатися;*

історичні, фольклорні, побутові: *from the four winds - з усіх сторін; the four winds – сторони світу; to get the wind of - мати перевагу перед; between wind and water- найбільш вразливе місце; to catch the wind in a net – переливати з пустого у порожнє, марно старатися; straw in the wind – something that suggests what might happen; throw caution to the wind(s) – to take a risk, be careless [20,26].*

Початкове значення лексичної одиниці частково зберігається у деяких відтинках смислу фразеологічних одиниць, напр., “*gone with the wind – що зник безслідно; to get / to take wind – стати відомим, розповсюдитися; to be in the wind - підвищити; the wind (actually the ‘breath’) knocked out – a physical “blow” of some kind” та ін. Зауважено, що для встановлення походження значення більшості фразеологізмів (*to put the wind up – налякати (когось); to raise the wind – роздобути грошей*, тощо) необхідне спеціальне детальне дослідження.*

Завдяки своїй багатогранності явище “wind/вітер” є предметом вивчення одразу декількох наук: як термін вживається у прогнозах погоди, географічних науках, інженерії, фізіології, політиці, юриспруденції та інших галузях знань, напр.,

(Earth Sciences / Physical Geography) the direction from which a wind blows, usually a cardinal point of the compass; (Engineering / General Engineering) air artificially moved, as by a fan, pump, (Life Sciences & Allied Applications / Physiology) (often used in sports) the power to breathe normally his wind is weak, etc. [20; 22; 23; 26].

З точки зору природничих наук, вітер охоплює систему якісних і життєво важливих характеристик про рух: швидкість, тощо, тому вони ретельно досліджуються вченими. Отже, ознаки феномена “wind/вітер” як елемента природного оточення такі:

- 1) невидимий газ: повітря неможливо побачити, а тільки відчутти;
- 2) він є більш фізичний, ніж духовний;
- 3) “wind/вітер” може впливати на конституенти першостихій Всесвіту (води, землі, повітря та вогню);
- 4) він взаємодіє з іншими фізичними складниками природи;
- 5) “wind/вітер” може переносити запахи і аромати.

Енциклопедичне тлумачення слова-образа “wind/вітер” у міфології, етнографії і теософії підтвердило виключно важливу його роль як для англійської, так і світової культури. Народи боготворили “wind/вітер” і представляли його в антропоморфічних та зооморфічних образах, напр., в індуїзмі “wind/вітер” асоціювався з богом Ваю, у древній Греції – з Еолом,

у Єгипті – Амуном та Шу, в Японії – Шінту [14; 15; 16]. Тепер ці образи репрезентують для нас продукти колективного несвідомого, які отримані у результаті повсякденного досвіду. Окрім цього така інтерпретація природного явища вказує на присутність бога, його сили та енергії [13; 18; 21]. Це дає підставу стверджувати, що “wind/вітер” не лише загадковий феномен світу фізичної природи, а і важливий духовний елемент для всіх цивілізацій минулого та майбутнього. У слов’яномовній картині світу лексема “wind/вітер” символізує “дух, живе дихання Всесвіту, силу духу у підтримці життя та уособлює щось неловиме і безтілесне / *the elusive and the intangible*” [13; 17]. Англomовна картина світу має дещо розлогішу інтерпретацію: “*the messenger of divine intervention, and it is the vital breath of the universe*” [21].

У релігійних текстах (у Біблії) виявлено 34 вірші із словом “wind/вітер”, яка осмислюється у термінах “Holy Spirit / Святий Дух” та “the Spirit of God/Lord / Божий Дух”, і означає “*wind or breath*” у 40% випадків, оскільки єврейська лексична одиниця “*spirit lruakh*” має значення “*wind or breath / вітер або дихання*” [18].

Вищенаведене дає підставу стверджувати, що слово “wind/вітер”, співвіднесене з однойменним поняттям, може бути номінацією відповідного концепту, який вирізняється такими ознаками:

- концепт “wind/вітер” є частиною “ідеальної реальності” (термін О. Морозової [6, 122];
- його специфіка зумовлена національно-культурною приналежністю, що відокремлює цей концепт від ментальної репрезентації об’єктів;
- його значення розкривають культурний світогляд англomовного етносу [1, 617];
- вербальний референт концепту відноситься до мовної царини і тому може піддаватись лінгвоаналізу;
- він може функціонувати у різних галузях знань (міфологічній, науковій, теософській, художній та ін..);
- у художньому англomовному дискурсі цей концепт об’єктивується як негативно, так і позитивно;
- лексема “wind/вітер” поєднує багато значень і смислових відтінків, які розвиваються у ході історії культури, при цьому залишається незмінною та може нароцувати нові смисли, що дає підставу говорити про щільність концепту;
- він є валоративним елементом культури не лише англійської, а і багатьох інших націй.

Художня картина світу опосередкована подвійно – мовою та індивідуально-авторською концептуальною картиною світу [11, 40], тому виявлені індивідуально-авторські концепти є одиницями поетичної свідомості і варіантами національного концепту, а також результатом пізнавальної діяльності письменника. Аналізований концепт яскраво відображає національно-культурне розуміння світу автором, разом з тим дає змогу вивчити його художній і культурний світ. В англomовній художній картині світу слово “wind/вітер” активно використовується в описах пейзажу, напр.,

(1) *He had placed the chairs in front of the study window, the moths flew past to visit the discreet light in there. There was no **wind**, and not a whisper in the old oak-tree twenty yards away! The moon rose from behind the copse, nearly full* [33, 206].

Унаслідок акумуляції стилістичних прийомів, відокремлений графічно-інтонаційними маркерами сегмент з лексемою “wind”, за допомогою якої підкреслюється пануюча непорушність, сильніше виділяється на загальному реченнєвому фоні опису пейзажу.

Діапазон лексичних репрезентантів концепту “wind/вітер” виявляється в окремих романах доволі широким, проте вони орієнтовані, насамперед, на інформування, напр.,

(2) *There was no sunshine, but the clouds were high, and the **wind** was so still that yellow leaves which fluttered down from the hedgerow elms must have fallen from pure decay* [29, 343].

Уривок (2) калейдоскопічно передає деталі, у тому числі особливості “wind/вітру”, які дають можливість зрозуміти, що це досить спокійний осінній пейзаж, майже без вітру.

В англійській мові є велика кількість синонімічних “wind/вітру” лексем, напр.,

(3) *In a word, the **gale** increased to **a storm of wind** and rain, attended with such fog, that we could not see the town of Leith* [31, 68].

Зазначимо, що слова (*gale, a storm of wind*) актуалізують прояви і варіації вітру, інші слова (*rain, fog*) у цьому уривку додають погодних характеристик. Специфіка зображення “wind/вітру” полягає у тому, що в описі пейзажу англомовного художнього дискурсу він часто зустрічається у контекстах із підвищеною експресією. У європейській мовній картині світу “добро – зло” концептуалізується на підставі таких опозицій: небо – земля (простір богів і людей), погода – негода та ін. Краєвиди Йоркшира у романі “Буреверхи” Е.Бронте подані під час спалаху блискавок і гуркоту грому, а окремі деталі, вихоплені завдяки особливому освітленню, спонукають читача до зорового сприйняття зображеного, напр.,

(4) *About midnight, while we still sat up, the storm came rattling over the Heights in full fury. There was a **wild wind**, as well as thunder, and either one or the other split a tree off* [30, 84].

Інверсована обставина часу на початку уривку одразу формує невизначеність, погані передчуття: північ – це час розгулу лихих сил, а метафора ‘*came rattling over the Heights in full fury, split a tree off*’ увиразнює силу шторму з вітром і громом. Фотографічна точність нагромаджених компонентів (підкреслено) не заважає відчутти духовну насиченість та глибоку внутрішню напруженість опису пейзажу. Зовнішні погодні ознаки корелюють із настроєм персонажів.

Семантична щільність концепту “wind/вітер” зумовлена його багаторівневою і розгалуженою структурою, якій притаманні своєрідні художні інтерпретації зі створенням сталих образів – таких, як вітер-розбишак та вітер-хуліган. Порівняємо два фрагменти з описів негоди:

(5) ...all there was **dusk** and lonely; the **rain** falling heavily, the **wind** playing Pandean pipes and whistling down the chimney-pots [34: 72]; (6) The wild **wind** tore the chimney-pots from the roofs of the old houses, and sent the tiles whirling and crushing through the desolate streets. <...> the watchmen shrunk in to their boxes, whither the searching **rain** followed them [33, 64].

У наведених фрагментах концепт “wind/вітер” набуває різного профілю: якщо у прикладі (5) він лише грає на трубах і свистить у димоходи, то у (6) уривку – він уже зриває комини з дахів старих будинків, кружляє черепицю та розбиває її, крім цього, разом з дощем переслідує людей. Такі описи характерні для реалістичного англomовного художнього дискурсу з його синтезом двох когнітивно-семантичних просторів – стихій неба і води.

Автор як мовна особистість створює своє індивідуальне відношення до “wind/вітер”, орієнтуючись на особливі національно-культурні цінності та керуючись інтенцією.

Пр.: (7a) The **sappy scent** of the bracken stole forth from the wood... pigeons were cooing, and from afar on the **warm breeze** came the **rhythmic chiming of church bells** [32: 101]; (7б) The night, maddeningly lovely, with bloom of grapes on it in starshine, and the **breath of grass and honey coming from it** [32, 192].

Повітря у цих описах пейзажу – не лише простір над землею, а контейнер запахів і звуків, які переносить вітер. У пам’яті реципієнта актуалізуються особливі смисли, організовані по типу тезаурусу. Письменник тим самим формує у читача відповідне відношення до вітру: “the warm breeze, the breath of grass and honey”.

Оскільки фрейм є вираженням предметно-образної сторони концепту [8, 7] та конкретизує характерне і типове для певної культури [5, 188], то людина сприймає будь-яку мовну структуру як фрейм [2, 36]. Під час передачі концепту “wind/вітер” референтна лексема активує відповідний контекст або фрейм, у якому її мовне визначення репрезентується у вигляді основної і другорядної ознак. Ядро фрейму конституює поняття “moving air”. Другорядні мовні ознаки фрейму складають поняття, які містять ознаки вітру у прямому та асоціативному значенні. Кількісний склад лексичних одиниць, які відносяться до фрейму свідчать про значимість зазначеного явища для англomовної культури. У лексичних і фразеологічних системах англійської мови концепт конкретизується відповідно до характеристик: “швидкий рух, руйнування, тощо”. Концепт “wind/вітер” знаходить своє вираження і у метафоричних моделях, у яких виділяються образи, зв’язані з простором, погодою/повітрям, перенесенням запахів та ароматів.

Таким чином, концепт “wind/вітер” – це етнічно, культурно-зумовлений складний, структурно-сисловий конструкт, який базується на понятійній основі, і має свою архітектоніку образів і оцінок. Понятійний конститuent формується на актуальній інформації про “вітер” як про природне явище, Образний складник культурного концепту “wind/вітер” нерозривний від способу пізнання дійсності, до нього входять наївні уявлення, які існують у свідомості англomовного індивідуума. Вивчення семантичної структури концепту свідчить про велику кількість та варіативність проявів семантич-

них одиниць різних рівнів (лексичного, фразеологічного). Досліджуваний концепт тісно переплітається з художніми концептами LANDSCAPE, SKY/WEATHER. Поняття формує змістове ядро концепту, а смисл – периферію змісту, оскільки останній є суб'єктивним. Подальша робота може рухатись по шляху розширення списку культурних концептів, або бути націленою на поглиблене і порівняльне вивчення цього концепту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арутюнова Н.Д. Язык и мир человека: изд. 2-е // Н.Д. Арутюнова. - М.: ЯРК, 1999. – 896 с.
2. Бабушкин А.П. Типы концептов в лексико-фразеологической семантике языка / А.П. Бабушкин. – Воронеж: изд-во ВГУ, 2001. – С.25-36.
3. Белова А.Д. Вербальне відображення концептосфери етносу: сучасний стан вивчення проблеми / А.Д. Белова // Мовні і концептуальні картини світу. – № 5. – К. Логос. – 2001. – С. 12–22.
4. Вежбицкая А. Понимание культур через посредство ключевых слов ; [пер. с англ. А.Д. Шмелева] / А. Вежбицкая. – М. :ЯСК, 2001. – 288 с.
5. Демьянков В.З. Доминирующие лингвистические теории в конце 20 в. / В.З. Демьянков. – М. :«Рос.гос.гуманит.ун-т», 1995. – С.188
6. Карасик В.И. Этноспецифические концепты // Введение в когнитивную лингвистику ; [Уч. пос. :отв. ред. М.В. Пимонова] / В.И. Карасик. – Кемерово : Кузбассвузиздат, 2005. – С. 61–105.
7. Караулов Ю.Н. Показатели национального менталитета и ассоциативно-вербальной сети // Языковое сознание и образ мира / Ю.Н. Караулов. -М.: ИЯЗ, 2000.- С. 202.
8. Минский М. Фреймы представления знаний / М. Минский. – М: «Энергия», 1979. – 151 с.
9. Полюжин М.М. Концепт BARGAIN (ТОРГ) в англійській та українській лінгвокультурах / М.М. Полюжин // Проблеми романо-германської філології. – Ужгород : Ліра. – 2009. – С. 4-11.
10. Полюжин М.М., Венжинович Н.Ф. О когнитивном и лингвокультурологическом изучении фразеологии / М.М. Полюжин, Н.Ф. Венжинович // Горизонты современной лингвистики. Традиции и новаторство: Сб. в честь Е.С. Кубряковой. – Л. : ЯСК. – 2009. – С. 628-641.
11. Попова З.Д. Полевая модель концепта. Введение в когнитивную лингвистику / З.Д. Попова, И.А. Стернин. – Кемерово : Кузбассвузиздат, 2005. – С.12–45.
12. Wierzbicka A. Semantic, culture and cognition / A. Wierzbicka // Universal Human Concepts in Culture-Specific Configurations. – NY – Oxford : OUP, 1992. – VIII. – 487 p.
13. Копалинский В. Словарь символов / В. Копалинский. – Калининград : ФГУИПП “Янтар. сказ”, 2002. – 267 с.
14. Мифология. БЭС / [гл. редактор Е.М. Мелетинский]. – 4е изд. – М. : БРЭ, 1998. – 736 с.
15. Мифы народов мира: энциклопедия (в 2 т.) / [гл. ред. С.А. Токарев]. – М. : Российская энциклопедия, 1997. – В 2т. – 1390 с.
16. Мудрость тысячелетий. Энциклопедия. М.: Олма-Пресс, 2004. – 848 с.
17. Словарь символов [Электронный ресурс] // http://mirslouvrei.com/content_sim/...-html. 2012.
18. Bible study [Электронный ресурс]. – <http://www/biblios.com>_2012.
19. Cambridge English Dictionary [Электронный ресурс]. – http://www/Cambridge_English_Dictionary_2012.
20. Collins English Dictionary [Электронный ресурс]. – <http://www./mirslouvrei.com/Collins>_2012.
21. Dictionary of Symbolism : originally constructed by A. Protas, refined by E. Jafie in 2001. [електронний ресурс]. - <http://www/dos>_2012.
22. Encyclopedia Britanica [Электронный ресурс]. – http://www/Encyclopedia_Britanica
23. Encyclopedia Ecological Dictionary [Электронный ресурс]. – <http://www/Encyclopedia>

Ecological_Dictionary_2012.

24 Oxford Advanced Learner's Dictionary. – GB : OUP, 2000. – 1600 p.

25. Oxford Dictionary of English Etymology [Електронний ресурс]. – http://www/en.wikipedia.org/wiki/The_Oxford_Dictionary_of_English_Etymology_2012

26. Online Dictionary of Phrasing – OneLook Dictionary Search [Електронний ресурс]. – http://www/onelook.com_2012

27. Online Free Dictionary by Farflex [Електронний ресурс]. – <http://www.etymonline.com/index.php>. 2012

28. The New American Roget's College Thesaurus. – USA : A Signet Book, 1995. – 572 p.

29. Wikipedia [Електронний ресурс]. – <http://www.en.wikipedia.org/wiki.2012>.

30. Eliot G. Adam Bede. – NY : Everyman's Library, 1911. – 612 p.

31. Smollett T. The Expedition of Humphrey Clinker. – GB : The Navarre Society Ltd, GB, 1890. – 468 p.

32. Galsworthy J. The Forsyte Saga. – М. : Изд-во иностр. литературы, 1956. – vol. II. – 335 p.

33. Thackeray W. Vanity Fair: A Novel Without a Hero. – М. : Изд-во иностр. литературы, 1950. – P.1 – 382 p.; P.2 – 378 p.

34. Thackeray W. A Shabby Genteel Story. – М.: Радуга, 1985. – 544 p.

Стаття надійшла до редакції 15.02.2013 р.